

TIONCHAR CHOMHARCHUMANN SHAILEARNA AR FHORBAIRT GHLÓR NA NGAEL

Peadar Mac an Iomaire

Ba i 1984 a bunaíodh Comharchumann Shailearna. I measc na gcuspóirí a chuir an Comharchumann roimhe bhí: seirbhís uisce a chur ar fáil do thart ar 1,000 teach sa gceantar ón Spidéal go Ros a' Mhíl, chomh maith le seirbhís bhainte mhóna a chur ar fáil do theaghlaigh sa gceantar, agus obair chonraitheoireachta a dhéanamh le trealamh mar leoraithe, tochailteoirí, innill bhainte móna, innill draenála agus araile.

De bhrí gur trí Ghaeilge uilig a rinne Comharchumann Shailearna a chuid oibre, agus gur le ceantar láidir Gaeltachta a bhí sé ag déileáil, agus go raibh baint dhíreach aige le beagnach gach uile theaghlach sa gceantar, chuaigh ceannródaíocht an Chomharchumainn i bhfeidhm ar iompar agus ar bhuanú na Gaeilge sa gceantar. Bhí cúis shimplí leis seo. Rinne an Comharchumann a ghraithe uilig le pobal na Gaeltachta seo trí Ghaeilge.

Bhí de bhuntáiste ag an gComharchumann go raibh sé in ann comhoibriú le coistí pobail agus go mba mhó a thionchar i gcur chun cinn na Gaeilge sa gceantar agus taobh amuigh de, de bharr go raibh baint phraiticiúil aige le saol agus le hobair na ndaoine.

Ag cuimhniú siar anois ar bhunú Ghlór na nGael ag Cumann na Sagart thart ar dhá scór bliain ó shin, is féidir a fheiceáil go raibh praiticiúlacht shaol an tsagairt an-úsáideach do bhunú Chomórtas Ghlór na nGael an chéad lá ariamh. Inár bpobal féin, b'iontach an chomaoín a chuir sagairt éagsúla ar an bpobal seo, ní hamháin i gcúrsaí spioradálta, ach i gcúrsaí forbartha chomh maith. Ba é an Canónach Seán de Bláca a spreag bunú Chumann Forbartha Chois Fharraige i mí an Mhárta 1966. Ba é an Canónach Tadhg Ó Móráin a thóg séipéal, scoil agus halla pobail ar an Tulach in imeacht cúpla bliain. - samhlaigh an costas a bhainfeadh lena dtógáil inniu!. Ba é Ardeaspag Thuama a thug suíomh na seanscoile, ar a bhfuil oifigí Chomharchumann Shailearna anois, agus naoi n-acra le haghaidh páirc peile, pinniúr liathróide láimhe agus páirc spraoi do phobal an Chnoic.

Is mór is fiú na sócmhainní sin inniu. Samhlaigh aon eagraíocht eile a thabharfadh a leithéid de dheis do phobal beag tuaithe le cur lena scileanna forbartha pobail. Is mó fós is fiú an obair forbartha agus na scileanna forbartha a gineadh i bpobal an cheantair seo de bharr na mbronntanas sin ón Eaglais ar an bpobal.

D'fhéadfaí a rá ar an gcéad amharc go bhfuil infheistíocht na hEaglaise sa phobal an-fhlathúil, ach tá a bhfuil curtha leis an infheistíocht sin ag an bpobal ó shin ag cur go mór le luach na maoine sin fós don phobal. Spreag an infheistíocht sin an pobal le tarraingt ar acmhainní Stáit agus ar acmhainní deonacha le Seanscoil an Chnoic a athchóiriú, páirc imeartha agus pinniúr liathróide láimhe den scoth a thógáil sa bpobal agus freisin Comharchumann a bhunú a dhéanann freastal ar chuid de riachtanais eacnamaíochta agus sóisialta an phobail. Tá struchtúr an Chomharchumainn chomh forbartha anois agus go bhfuil sé in ann úsáid a bhaint as acmhainní seachtracha ar mhaithe le seirbhísí a chur ar fáil i gcúram leanaí, don óige, don aostach, do ghrúpaí faoi mhíbhuntáiste agus do dhaoine gur suim leo oideachas agus oiliúint den dara seans a fháil.

Tá creidiúint ag dul do Ghlór na nGael as ceannródaíocht a thabhairt i gcruthú deiseanna úsáide Gaeilge le cur leis na hiarrachtaí láidre atá á ndéanamh sa tír leis an nGaeilge a mhúineadh i scoileanna céad agus dara leibhéal. Is mór an trua nach bhfuil éirithe le Glór na nGael, agus é ag dul isteach sa mílaois nua, níos mó ná 150 pobal a bheith páirteach sa gcomórtas. Is é an forás eacna-

maíochta, sóisialta agus teanga atá déanta ag Comharchumann Shailearna, i gcomhar le .c. 20 coiste eile sa gceantar seo, a chuidigh go mór le smaointeoireacht a fhorbairt i nGlór na nGael a chuirfeadh forbairt pobail le ceangal Gaeilge chun cinn i go leor pobal ar fud na tíre.

De bhrí nach raibh ach 150 pobal san iomlán ag Glór na nGael sna 32 contae le deich mbliana anuas, bhí sé tábhachtach go rachfaí i gcomhar le heagraíocht a raibh ionadaíocht níos leithne aici sa bpobal agus craobhacha aici ar fud na 32 contae. Sin é an fáth gur spreagadh Cumann Lúthchleas Gael le plean Gaeilge a chur chun cinn a chuirfeadh forbairt pobail le ceangal Gaeilge chun cinn agus go ndéanfaí é sin trí chomórtas a reáchtalfaí faoi scáth Ghlór na nGael.

I bpobal an Chnoic tá tionchar ag Comharchumann Shailearna ar na daoine fásta i dteaghlaigh an phobail, ach tá tionchar níos mó agus níos dearfaí i dtreo na teanga, na haclaíochta, na féinforbartha agus an chaidrimh phoiblí ag Cumann Lúthchleas Gael ar óige an cheantair ó aois bunscoile go dtí go mbíonn daoine meánaosta. Tá an fhorbairt atá déanta ón mbonn aníos ag na scórtha daoine sa bpobal seo trí Chumann Lúthchleas Gael fíorluachmhar don phobal féin agus mar eiseamláir do phobail eile ar fud na tíre. Ar feadh na gcéadta bliain ba thalamh, fearais iompair agus ceirdeanna príomhdheiseanna maireachtála na ndaoine. San aois seo caite ba é an t-airgead an acmhainn ba thábhachtaí dóibh siúd a bhí ag iarraidh dul chun cinn. Sa lá atá inniu ann is iad an

t-eolas, an t-oideachas agus an oiliúint na huirlísí is luachmhaire le dul chun cinn a dhéanamh. Tríd an earnáil dheonach tá éirithe le daoine eolas a roinnt lena chéile agus leis an bpobal chun leas na háite. Is áis mhalartaithe agus áis bhailithe eolais don oibrí deonach a chuid oibre ar choistí. Faightear ar ais i dtaithe agus in eolas ar a laghad, a dtugtar in aisce do, choistí deonacha.

Dá mbeadh praghas le cur ar an obair dheonach atá déanta ag an bpobal ar son Chomharchumann Shailearna agus ar son Chumann Lúthchleas Gael agus gach coiste deonach eile dá bhfuil ag feidhmiú i bParóiste an Chnoic, bheadh na milliúin punt de luach air dá mbeadh iocaíocht de réir na huairde le déanamh leis na daoine uilig atá ag cur a gcuid seirbhíse ar fáil saor in aisce. B'fhiú don Stát an luach a chur san áireamh agus scéimeanna á gceapadh aige le forbairt na tíre a chur chun cinn. Tá Comharchumann Shailearna seacht mbliana déag d'aois ag an bpointe seo agus nuair a éireoidh le coiste an Chomharchumainn an plean oibre atá aontaithe acu anois a chur i bhfeidhm, is fórsa láidir i bhforbairt pobail a bheas sa gComharchumann sa gceantar seo ar feadh blianta fada. Ní éireodh leis murach an tacaíocht láidir. Le Glór na nGael, na heagrais Ghaeilge agus Cumann Lúthchleas Gael ag cur a gcuid acmhainní le chéile ar mhaithe le forbairt pobail le ceangal Gaeilge, tá an taithe agus an deis ann leis na struchtúir chuí i bhforbairt pobail a thógáil agus deis a thabhairt don Stát infheistíocht a thabhairt do phobail atá in ann iad féin a eagrú trí dhuaisianna tarraingteacha a chur ar fáil don chomórtas.

Níor tháinig an Roinn Ealaíon, Oidhreacht, Gaeltachta agus Oileán ná Údarás na Gaeltachta chuig pobal an Chnoic ag iarraidh orthu comharchumann a bhunú ná iad féin a eagrú, ach

d'eagraigh an pobal Comharchumann dá gcuid féin agus chaith siad tamall réasúnta ag bualadh ar dhoirse na n-údarás sula raibh an tacaíocht uilig a bhí ag teastáil uathu ag teacht chucu go héasca. Bhí daoine sna heagraíochtaí sin a bhí báuil le hiarrachtaí an phobail sa bhforbairt, ach bhí ar an bpobal féin agus ar cheannródaíthe an phobail cás a dhéanamh le go n-aithneodh an Státhóras fiúntas an iarratais a bhí á dhéanamh acu ar thacaíocht airgid.

Ina theannta sin bhí ar cheannródaíthe an phobail an dream a bhí ag aontú le chéile a thabhairt le chéile agus a láidriú le gur éirigh leo na rudaí a cheap siad a bheith riachtanach agus tairbheach don phobal a fháil ón Státhóras. Ar scáth a chéile a chuidigh an pobal seo leo féin. Ar scáth a chéile a chaithfeas pobail agus eagraíochtaí oibriú le go n-éireoidh leo agus linn ar fad pobail Ghaeilge a chruthú in áiteanna éagsúla sa tír seo a thabharfas deis cur leis an obair mhór atá á déanamh i dteagasc na Gaeilge sna scoileanna agus taobh amuigh, le go mbeidh an teanga á labhairt mar ghnáthmheán cumarsáide ag daoine taobh amuigh den Gaeltacht. Seo ré an eolais. Is linne é a úsáid leis an nGaeltacht a chaomhnú agus pobail Ghaeilge a chruthú ar fud an oileáin seo trí a bheith ag roinnt eolais le lucht labhartha na Gaeilge ar mhaithe leo féin agus leis an nGaeilge a chur chun cinn tríd an bpróiseas forbartha pobail.

Ní náire do Chomharchumann Shailearna, dá chuid scarshealbhóirí, dá choiste agus dá fhoireann oibre go bhféachfadh ceannródaíthe Gaeilge na tíre ar an struchtúr atá forbartha aige leis na blianta le go bhfoghlaiméoidís a bhfuil le foghlaim ón gcleachtas forbartha agus comhoibrithe sa bparóiste seo. ■

Comhghairdeas le Pobal Pharóiste an Chnoic Fuinneamh Gaoithe Teo